

Xây dựng lối sống theo pháp luật trong điều kiện hiện nay ở Việt Nam : Luận văn ThS. Luật: 60 38 01 / Nguyễn Thị Bích Hồng ; Nghd. : GS.TS. Hoàng Thị Kim Quê

MỤC LỤC CỦA LUẬN VĂN

	Trang
<i>Lời cam đoan</i>	
<i>Trang phụ bìa</i>	
<i>Mục lục</i>	
MỞ ĐẦU	1
Chương 1: NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN CƠ BẢN VỀ LỐI SỐNG THEO PHÁP LUẬT	7
1.1. Khái niệm lối sống nói chung	7
1.2. Lối sống theo pháp luật	14
1.2.1. Khái niệm lối sống theo pháp luật	14
1.2.2. Đặc điểm của lối sống theo pháp luật	16
1.3. Nội dung của lối sống theo pháp luật	20
1.4. Các nhân tố ảnh hưởng tới lối sống theo pháp luật	28
1.5. Các loại lối sống theo các chuẩn mực xã hội khác và mối quan hệ với lối sống theo pháp luật	32
1.5.1. Lối sống theo chính trị	32
1.5.2. Lối sống theo tôn giáo	33
1.5.3. Lối sống theo đạo đức	35
1.5.4. Lối sống theo chuẩn mực phong tục, tập quán	37
1.5.5. Lối sống theo chuẩn mực thẩm mỹ	40
Chương 2: THỰC TRẠNG LỐI SỐNG THEO PHÁP LUẬT TRONG XÃ HỘI VIỆT NAM	43
2.1. Quá trình hình thành và phát triển lối sống theo pháp luật ở Việt Nam	43
2.1.1. Lối sống theo pháp luật ở Việt Nam trong thời kỳ phong kiến	43

2.1.2. Khái quát quá trình hình thành và phát triển của lối sống theo pháp luật ở Việt Nam từ năm 1945 đến nay	45
2.2. Thực trạng lối sống theo pháp luật trong xã hội Việt Nam hiện nay	49
2.2.1. Thực trạng chung của lối sống theo pháp luật ở Việt Nam trong quá trình xây dựng nền kinh tế thị trường, công nghiệp hoá, hiện đại hoá và mở cửa, hội nhập quốc tế	49
2.2.2. Thực trạng của lối sống theo pháp luật ở Việt Nam hiện nay của một số đối tượng dân cư	56
2.2.2.1. Thực trạng lối sống theo pháp luật của đội ngũ công chức	56
2.2.2.2. Thực trạng lối sống theo pháp luật của đội ngũ thanh thiếu niên	60
2.2.2.3. Thực trạng lối sống theo pháp luật của người dân nông thôn	63
2.3. Một số nguyên nhân dẫn đến thực trạng lối sống theo pháp luật ở Việt Nam hiện nay	66
Chương 3: CÁC QUAN ĐIỂM, BIỆN PHÁP XÂY DỰNG, PHÁT TRIỂN LỐI SỐNG THEO PHÁP LUẬT Ở VIỆT NAM HIỆN NAY	69
3.1. Những yêu cầu, định hướng và mục tiêu xây dựng, phát triển lối sống theo pháp luật trong điều kiện hiện nay của nước ta	69
3.2. Những điều kiện và môi trường để xây dựng lối sống theo pháp luật	72
3.2.1. Về kinh tế	72
3.2.2. Về chính trị	73
3.2.3. Về pháp luật	76
3.2.4. Về giáo dục - văn hóa - lối sống	84
3.3. Quan điểm, giải pháp xây dựng, phát triển lối sống theo pháp luật trong điều kiện hiện nay ở Việt Nam	87
3.3.1. Một số quan điểm xây dựng, phát triển lối sống theo pháp luật trong điều kiện hiện nay ở Việt Nam	87
3.3.2. Những giải pháp cơ bản xây dựng lối sống theo pháp luật trong điều kiện hiện nay ở Việt Nam	87
3.3.2.1. Những giải pháp nâng cao chất lượng và hiệu quả của hoạt động xây dựng pháp luật và đưa pháp luật vào cuộc sống	88
3.3.2.2. Những giải pháp nhằm xây dựng môi trường văn hóa, lối sống theo tinh thần pháp quyền	100

3.3.2.3.	Giải pháp củng cố và phát triển nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, giải quyết một cách căn bản các yếu tố: Lao động, nghề nghiệp và lợi ích	104
3.3.2.4.	Giải pháp cải cách thể chế chính trị và định hướng giáo dục tư tưởng, lối sống của Đảng và Nhà nước ta	105
	KẾT LUẬN	108
	DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	111

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Đảng ta chủ trương xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa là điều kiện và môi trường tiên quyết của một quốc gia tiến hành công nghiệp hóa, hiện đại hóa và một xã hội phát triển tiên tiến. Một trong những nhiệm vụ quan trọng nhất của công cuộc xây dựng nhà nước pháp quyền là xây dựng văn hóa pháp lý, trong đó có xây dựng lối sống theo pháp luật trong nhân dân.

Sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước với những giá trị xã hội của nền dân chủ ngày càng được củng cố và mở rộng đang đặt ra đòi hỏi bức xúc là xây dựng lối sống theo pháp luật. Và hơn nữa trong xu hướng hội nhập và phát triển toàn cầu ngày nay thì vấn đề hiểu biết về pháp luật, xây dựng lối sống theo pháp luật ở mỗi quốc gia là một vấn đề hết sức quan trọng và cũng được quan tâm đặc biệt.

Thực tế trong xã hội Việt Nam ngày nay, khi mà nền kinh tế thị trường bung ra, sự hội nhập với thế giới sâu rộng hơn bao hết thì lối sống của người Việt Nam nói chung và lối sống theo pháp luật nói riêng có những thay đổi lớn, bên cạnh lối sống tích cực của một bộ phận người dân thì cũng không ít những trào lưu sống thực dụng tàn nhẫn, thói quen sinh hoạt xấu, không có ý thức pháp luật tối thiểu, tư tưởng chống đối pháp luật, tư tưởng lách luật... Các trào lưu sống đó diễn biến hết sức phức tạp đòi hỏi phải được xây dựng lại với những chuẩn mực, những giải pháp hiệu quả thiết thực nhất.

Để có thể hạn chế lối sống tiêu cực, lối sống phạm pháp, để xây dựng lối sống lành mạnh, lối sống theo chuẩn mực pháp luật và góp phần hoàn thành nhiệm vụ lịch sử của công cuộc xây dựng nhà nước pháp quyền; công cuộc công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước thì Đảng, Nhà nước và nhân dân ta cần có những chính sách đồng bộ, thiết thực, quyết đoán và những biện pháp cấp bách trong việc xây dựng lối sống theo pháp luật ở Việt Nam hiện nay.

Vì tính chất và ý nghĩa cấp thiết của quá trình xây dựng lối sống theo pháp luật như trên, tôi đã chọn đề tài "***Xây dựng lối sống theo pháp luật trong điều kiện hiện nay ở Việt Nam***" làm đề tài viết luận văn.

2. Tình hình nghiên cứu

Cùng với các công trình nghiên cứu khoa học về xây dựng văn hóa pháp lý thì vấn đề "xây dựng lối sống theo pháp luật" cũng là một trong những vấn đề được các nhà khoa học, các giảng viên, những người tâm huyết với việc đưa pháp luật vào thực tiễn đời sống quan tâm nghiên cứu. Liên quan đến đề tài này, từ trước đến nay đã có nhiều công trình nghiên cứu có thể nói đến một số công trình nghiên cứu sau:

- "*Xây dựng lối sống theo pháp luật những vấn đề cần quan tâm*", của Lê Vương Long, Tạp chí Luật học, số 4, năm 1997;

- "*Tác động của nhân tố phi kinh tế trong đời sống pháp luật ở nước ta*", của GS.TS Hoàng Thị Kim Quế, Tạp chí Nghiên cứu lập pháp, số 8, năm 2001;

- "*Đa dạng hành vi pháp luật và xây dựng môi trường xã hội - pháp lý cho những hành vi hợp pháp*", của GS.TS Hoàng Thị Kim Quế, Tạp chí Nhà nước và pháp luật, số 8, năm 2005;

- Luận văn thạc sĩ luật học: "*Lối sống theo pháp luật ở Việt Nam hiện nay*", của Phí Thị Thanh Tuyền;

- "*Xây dựng ý thức pháp luật và lối sống theo pháp luật*", của Nguyễn Khắc Bộ, Tạp chí Dân chủ và pháp luật, số 10, năm 2006;

- Đề tài khoa học công nghệ cấp nhà nước: "*Cơ sở khoa học của việc xây dựng ý thức và lối sống theo pháp luật*", do GS.TS Đào Trí Úc làm chủ nhiệm.

Vấn đề lối sống theo pháp luật cũng được các tác giả nước ngoài quan tâm nghiên cứu. Chẳng hạn, sách tham khảo "*Lối sống - khái niệm, hiện thực, các vấn đề*", Nxb Matsxcova, 1997 của V.I.Tolstukl (tiếng Nga) bàn về khái niệm lối sống và các biểu hiện cụ thể của lối sống trong đời sống hiện thực cũng như các vấn đề đặt ra cần nghiên cứu, giải quyết; sách tham khảo "*Lối sống xã hội chủ nghĩa - Những vấn đề nhà nước pháp luật*", Nxb Văn hóa pháp lý, Matsxcova 1980 (tiếng Nga) đề cập tới lối sống xã hội chủ nghĩa và ảnh hưởng của nhà nước và pháp luật tới lối sống.

Các công trình nói trên đề cập đến nhiều khía cạnh khác nhau của lối sống nói chung, trong đó có lối sống theo pháp luật, song chưa có một công trình nào nghiên cứu một cách đầy đủ, toàn diện về lối sống theo pháp luật ở

Việt Nam. Do vậy, việc nghiên cứu lối sống theo pháp luật ở Việt Nam hiện nay vẫn cần được tiếp tục nghiên cứu, hoàn thiện về lý luận cũng như về thực tiễn một cách toàn diện và đầy đủ hơn.

3. Mục đích, phạm vi và nhiệm vụ nghiên cứu của đề tài

Mục đích nghiên cứu

Nghiên cứu làm rõ những vấn đề lý luận, quá trình hình thành lối sống theo pháp luật, nguyên nhân từ thực tiễn dẫn đến yêu cầu phải xây dựng lối sống theo pháp luật. Từ đó đưa ra các biện pháp cụ thể cho việc xây dựng lối sống theo pháp luật của người Việt Nam trong điều kiện hiện nay.

Kết quả nghiên cứu sẽ góp phần hoàn thiện và phát triển hơn lý luận về lối sống theo pháp luật, giúp cho việc giảng dạy về lối sống theo pháp luật ở Việt Nam được chính xác và khoa học, đầy đủ hơn. Đồng thời kết quả nghiên cứu còn có tác dụng góp phần xây dựng và hình thành lối sống theo pháp luật ở cán bộ, nhân dân Việt Nam trong quá trình xây dựng, bảo vệ đất nước, đặc biệt trong điều kiện xây dựng nhà nước pháp quyền, mở cửa, hội nhập quốc tế trên các lĩnh vực khác nhau.

Phạm vi nghiên cứu

- Phân tích làm rõ quan niệm, đặc điểm, nội dung của lối sống theo pháp luật nói chung, lối sống theo pháp luật ở Việt Nam nói riêng; những yếu tố có ảnh hưởng tới lối sống theo pháp luật; so sánh với các dạng lối sống theo các chuẩn mực xã hội khác;

- Tìm hiểu khái quát thực trạng lối sống theo pháp luật ở Việt Nam, trong đó đi sâu tìm hiểu lối sống theo pháp luật của các đối tượng điển hình trong xã hội;

- Nêu lên các yêu cầu, điều kiện, môi trường để xây dựng lối sống theo pháp luật, từ đó đề xuất những giải pháp cần thiết, có tính khả thi để xây dựng và hoàn thiện lối sống theo pháp luật ở Việt Nam trong điều kiện hiện nay.

Nhiệm vụ của luận văn

Với mục đích trên, luận văn đặt ra các nhiệm vụ nghiên cứu như sau:

- Cơ sở lý luận về việc xây dựng lối sống theo pháp luật ở nước ta hiện nay.
- Thực trạng lối sống trong xã hội Việt Nam hiện nay.

- Những biện pháp xây dựng lối sống theo pháp luật của người Việt Nam hiện nay.

4. Phương pháp nghiên cứu

Đề tài được triển khai nghiên cứu trên cơ sở chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh về lối sống và lối sống theo pháp luật. Lý luận và thực tiễn xây dựng lối sống theo pháp luật trong quá trình xây dựng chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam, đặc biệt là thời kỳ đổi mới, hội nhập quốc tế, trong điều kiện xây dựng nền kinh tế thị trường và xây dựng nhà nước pháp quyền của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân...

Các phương pháp nghiên cứu được chú ý hơn là: Phương pháp phân tích được dùng để nghiên cứu các vấn đề lý luận liên quan đến lối sống theo pháp luật như quan niệm lối sống theo pháp luật, đặc điểm, nội dung... của lối sống theo pháp luật; phương pháp tổng hợp, phương pháp xã hội học dùng để khảo sát, đánh giá thực trạng lối sống theo pháp luật của một số đối tượng và đề xuất các giải pháp xây dựng, hoàn thiện lối sống theo pháp luật ở Việt Nam hiện nay...

5. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của luận văn

Luận văn đã tổng hợp, phân tích một cách có hệ thống các vấn đề lý luận cơ bản về lối sống theo pháp luật, đặc biệt là làm sáng tỏ bản chất của lối sống nói chung và lối sống theo pháp luật nói riêng, so sánh với các dạng lối sống khác theo các chuẩn mực xã hội, tìm ra các yếu tố ảnh hưởng tới lối sống theo pháp luật để từ đó có cái nhìn sâu sắc hơn về lối sống theo pháp luật. Những kết quả nghiên cứu theo hướng này của luận văn góp phần nhất định cho việc bổ sung và phát triển những vấn đề lý luận về lối sống theo pháp luật, tạo cơ sở cho việc tiếp tục nghiên cứu lối sống theo pháp luật ở nước ta.

Qua việc phân tích và đánh giá quá trình hình thành lối sống theo pháp luật và thực trạng lối sống theo pháp luật ở nước ta hiện nay, luận văn đã tìm ra những điều kiện và đề xuất các giải pháp nhằm xây dựng phát triển lối sống theo pháp luật một cách có hiệu quả trong điều kiện hiện nay của nước ta. Những kết quả đó có giá trị tham khảo phục vụ cho thực tiễn xây dựng và hoàn thiện hệ thống pháp luật nhất là quá trình tổ chức và thực hiện pháp luật trong thực tế ở nước ta. Ngoài ra, luận văn cũng có giá trị là tài liệu tham khảo phục vụ cho việc nghiên cứu và giảng dạy tại các cơ sở đào tạo luật.

6. Kết cấu của luận văn

Ngoài phần mở đầu, kết luận và danh mục tài liệu tham khảo, nội dung của luận văn gồm 3 chương:

Chương 1: Những vấn đề lý luận cơ bản về lối sống theo pháp luật.

Chương 2: Thực trạng lối sống theo pháp luật trong xã hội Việt Nam.

Chương 3: Các quan điểm, biện pháp xây dựng lối sống theo pháp luật ở Việt Nam trong điều kiện hiện nay.

Chương 1

NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN CƠ BẢN VỀ LỐI SỐNG THEO PHÁP LUẬT

1.1. Khái niệm lối sống nói chung

Lối sống là một thói quen có định hướng, có chất lượng lý tưởng. Nó là phương cách thể hiện tổng hợp tất cả các cấu trúc, nền văn hóa, đặc trưng văn hóa, là các khía cạnh chủ quan của văn hóa, là quá trình hiện thực hóa các giá trị văn hóa thông qua hoạt động sống của con người, là một yếu tố xã hội. Nó là tiêu chí đầu tiên, tổng hợp nhất thể hiện chất lượng văn hóa và trí tuệ của một con người. Và như vậy, lối sống là một phạm trù xã hội khái quát toàn bộ hoạt động sống của các dân tộc, các giai cấp, các nhóm xã hội, các cá nhân trong những điều kiện của một hình thái kinh tế - xã hội nhất định và biểu hiện trên các lĩnh vực của đời sống: trong lao động và hưởng thụ, trong quan hệ giữa con người với con người, trong sinh hoạt tinh thần và văn hóa. Lối sống là phức hợp những mẫu hình nhận thức và hành động biểu hiện như là sự lặp lại, phổ biến, ổn định dưới các dạng thức hoạt động đặc trưng cho một dân tộc, một quốc gia, một giai cấp, một tập đoàn xã hội trong giai đoạn lịch sử nhất định. Ở đây, những chuẩn mực, giá trị, những truyền thống, tập quán có tác động hết sức lớn đến phương thức hoạt động, tư duy, cách ứng xử của con người trong xã hội. Tất cả tạo thành cơ sở của khuôn mẫu hành vi của mỗi người, mỗi nhóm và tập đoàn người khác nhau trong xã hội. Nói cách khác, lối sống là tổng thể các nét căn bản đặc trưng cho hoạt động của các dân tộc, các giai cấp, các nhóm xã hội trong những điều kiện xã hội nhất

định về mặt lịch sử. Nó là những cách thức, phép tắc tổ chức và điều khiển đời sống cá nhân, cộng đồng đã được thừa nhận rộng rãi và trở thành thói quen.

1.2. Lối sống theo pháp luật

1.2.1. Khái niệm lối sống theo pháp luật

Lối sống theo pháp luật là một trạng thái mà ở đó các hoạt động của con người tuân theo chuẩn mực pháp luật, có mục đích trở thành ổn định và mang đặc điểm riêng. Lối sống theo pháp luật của mỗi con người vừa mang tính cá nhân và tính xã hội sâu sắc. Lối sống theo pháp luật bị chi phối, quy định trước tiên bởi chính sách, hệ thống pháp luật, sau đó bị chi phối bởi thực trạng kinh tế, xã hội, ý thức hệ giai cấp, nhu cầu của con người, phong tục, truyền thống dân tộc...

1.2.2. Đặc điểm của lối sống theo pháp luật

Lối sống theo pháp luật có những đặc điểm cơ bản là:

- Luôn bộc lộ thông qua hành vi của cá nhân, hoạt động của cộng đồng và được đo bằng chuẩn mực giá trị xã hội là các quy định pháp luật.
- Lối sống theo pháp luật không chỉ tuân theo các quy phạm pháp luật hiện hành mà nó còn được định hướng theo các nguyên tắc và tinh thần của pháp luật.
- Lối sống theo pháp luật là một trong những yêu cầu của quá trình xây dựng nhà nước pháp quyền.
- Lối sống theo pháp luật chịu sự quy định bởi phương thức sản xuất và các điều kiện sống của con người (mặc dù trong cùng một phương thức sản xuất, song lối sống theo pháp luật của mỗi giai cấp có thể có khác nhau).
- Lối sống theo pháp luật có tính linh hoạt và cơ động cao, lối sống của mỗi người có đặc trưng riêng về nội dung và hình thức biểu hiện. Lối sống theo pháp luật luôn thay đổi theo lãnh thổ, theo thời gian và đối với những chủ thể sống nhất định.
- Lối sống theo pháp luật vừa mang tính cá nhân vừa mang tính xã hội nên tồn tại lối sống theo pháp luật chung của cả một cộng đồng (quốc gia, dân tộc, vùng lãnh thổ, khu vực văn hóa, giai cấp, tầng lớp xã hội) tồn tại cả lối sống theo pháp luật của từng gia đình, mỗi cá nhân.

- Lối sống theo pháp luật là một biểu hiện của văn hóa, mang tính chất văn hóa sâu rộng, nó gắn với hệ thống giá trị văn hóa, "lối sống theo đúng nghĩa và đầy đủ của nó là lối sống có văn hóa hay văn hóa lối sống".

- Lối sống theo pháp luật có tính lịch sử, nó hình thành và phát triển là cả một quá trình lâu dài.

1.3. Nội dung của lối sống theo pháp luật

Nội dung của lối sống theo pháp luật được biểu hiện trên các mặt sau đây:

+ Lối sống theo pháp luật là lối sống được định hướng theo các nguyên tắc của pháp luật: Nhân đạo, dân chủ, công bằng, bình đẳng, đề cao và tôn trọng các quyền cơ bản của con người, đề cao trách nhiệm xã hội.

+ Lối sống theo pháp luật là lối sống trong đó những định chuẩn theo pháp luật được nhận thức trở thành tri thức, tình cảm định hướng quan trọng nhất.

+ Lối sống theo pháp luật là lối sống thể hiện năng lực thực hiện pháp luật và hành vi pháp luật tích cực trong thực tiễn cuộc sống

1.4. Các nhân tố ảnh hưởng tới lối sống theo pháp luật

Lối sống theo pháp luật chịu sự chi phối ảnh hưởng của rất nhiều các nhân tố khác nhau, trong đó có các nhân tố cơ bản như:

+ *Ảnh hưởng của ý thức pháp luật đến lối sống theo pháp luật*

Nội dung của ý thức pháp luật thể hiện trình độ nhận thức, hiểu biết về pháp luật, tình cảm, thái độ của con người đối với pháp luật, thể hiện sự đánh giá về tính hợp pháp hay không hợp pháp trong hành vi xử sự của con người, trong tổ chức và hoạt động của các cơ quan nhà nước và các tổ chức xã hội dưới môi trường điều chỉnh của pháp luật. "Ý thức pháp luật - đó là trình độ hiểu biết của các tầng lớp nhân dân về pháp luật..., là thái độ đối với pháp luật, ý thức tôn trọng hay coi thường pháp luật, đó là thái độ đối với hành vi vi phạm pháp luật và phạm tội". Như vậy, ý thức pháp luật là cơ sở, nền tảng để định hướng và điều tiết hoạt động thực hiện pháp luật của các chủ thể; đồng thời là tiền đề để hình thành thói quen "sống và làm việc theo pháp luật" trong xã hội.

+ *Ảnh hưởng của pháp luật đến lối sống theo pháp luật.*

Bản thân pháp luật nhất là pháp luật hiện hành, là nhân tố ảnh hưởng rõ rệt nhất đến lối sống theo pháp luật. Ảnh hưởng của pháp luật lên lối sống

xảy ra theo con đường thiết lập và đưa vào cuộc sống những quy tắc xử sự cho các thành viên trong xã hội, thiết lập những khuôn mẫu hoạt động sống cho con người trong những tình huống, hoàn cảnh điển hình của các quan hệ xã hội. Quy phạm pháp luật là phương tiện tư vấn cho con người trong các hoạt động xã hội bằng cách thông báo cho họ về sự hợp pháp, không hợp pháp, về các quyền, nghĩa vụ, trách nhiệm công dân của họ, về các hình thức liên hệ tương hỗ trong gia đình, trong tập thể và trong xã hội, về nghĩa vụ giai cấp, nghĩa vụ quốc tế... Do vậy, nếu pháp luật hoàn thiện, phù hợp với các điều kiện kinh tế, xã hội thì việc tôn trọng và thực hiện chúng sẽ thuận lợi và đạt hiệu quả cao hơn đối với hầu hết các cá nhân và tổ chức trong xã hội.

+ *Ảnh hưởng của điều kiện kinh tế đến lối sống theo pháp luật*

Điều kiện kinh tế cụ thể của từng cá nhân, của xã hội cũng ảnh hưởng không nhỏ đến lối sống theo pháp luật. Thông thường, con người dành sự quan tâm đầu tiên cho những nhu cầu thiết yếu của mình như ăn, mặc, ở. Khi những nhu cầu đó được đáp ứng thì người ta mới quan tâm đến những vấn đề khác, những vấn đề chung của xã hội. Thực tế chứng minh khi kinh tế phát triển, các điều kiện về cơ sở vật chất đầy đủ thì con người mới có thể học tập, nâng cao hiểu biết, ý thức pháp luật, từ đó mới sống và làm việc theo pháp luật.

+ *Ảnh hưởng của các yếu tố điều chỉnh xã hội đến lối sống theo pháp luật*

Cùng với pháp luật, đạo đức, phong tục, tập quán, các tín điều tôn giáo đều là các yếu tố điều chỉnh xã hội, đều có giá trị điều chỉnh đối với cá nhân và đối với các tình huống khác nhau để làm cho các mối quan hệ xã hội ổn định và phát triển theo hướng phù hợp với lợi ích của các giai cấp và các nhóm xã hội. Có hai khả năng các yếu tố điều chỉnh xã hội ảnh hưởng đến lối sống theo pháp luật đó là: hỗ trợ lối sống theo pháp luật và ngược lại ngăn trở lối sống theo pháp luật.

+ *Ảnh hưởng của lịch sử và truyền thống đến lối sống theo pháp luật.*

Truyền thống lịch sử của mỗi quốc gia cũng là nhân tố quan trọng ảnh hưởng đến lối sống nói chung và lối sống theo pháp luật nói riêng của công chúng.

1.5. Các loại lối sống theo các chuẩn mực xã hội khác và mối quan hệ với lối sống theo pháp luật

1.5.1. Lối sống theo chính trị

Lối sống chính trị là lối sống của một bộ phận giai cấp có quyền lực, đảng phái chính trị trong mối quan hệ quyền lực

Lối sống theo pháp luật và lối sống theo chính trị có những mối quan hệ mật thiết. Lối sống theo chính trị phải thông qua con đường pháp luật để thể hiện hoạt động, vai trò, tác dụng và hiệu lực của nó. Lối sống theo chính trị là một nguồn cơ bản góp phần xây dựng và phát triển hệ thống pháp luật cũng như lối sống theo pháp luật.

1.5.2. Lối sống theo tôn giáo

Lối sống theo tôn giáo là lối sống theo chuẩn mực của tôn giáo đề ra, đó là hệ thống các quy tắc, yêu cầu được xác lập dựa trên những tín điều, giáo lý tôn giáo, những quy ước về lễ nghi, sinh hoạt tôn giáo cùng với các thiết chế tôn giáo (nhà thờ, chùa chiền, thánh đường), được ghi chép và thể hiện trong các bộ sách kinh điển của các dòng tôn giáo khác nhau

Lối sống theo tôn giáo và lối sống theo pháp luật về nguyên tắc thì phải độc lập với nhau. Tuy nhiên, một số chuẩn mực tôn giáo phù hợp với thuần phong, mỹ tục, với các giá trị đạo đức, pháp luật hiện hành có tác dụng tích cực đối với việc thực hiện pháp luật của các cá nhân. Ở nước ta hiện nay Đảng và Nhà nước ta xác định và thừa nhận công dân có quyền tự do tín ngưỡng, tôn giáo theo hoặc không theo một tôn giáo nào. Các tôn giáo đều bình đẳng trước pháp luật.

1.5.3. Lối sống theo đạo đức

Lối sống theo đạo đức là lối sống theo các chuẩn mực của đạo đức, đó chính là lối sống theo hệ thống các quy tắc, yêu cầu, đòi hỏi đối với hành vi xã hội của con người, trong đó xác lập những quan điểm, quan niệm chung về công bằng và bất công, về cái thiện và cái ác, về lương tâm, danh dự, trách nhiệm và những phạm trù khác thuộc đời sống đạo đức tinh thần của xã hội.

Lối sống theo đạo đức và lối sống theo pháp luật có mối quan hệ mật thiết với nhau. Mặc dù lối sống theo pháp luật chịu sự tác động của lối sống theo đạo đức nhưng ngược lại lối sống theo pháp luật cũng có thể loại bỏ

một số dạng lối sống theo đạo đức nếu lối sống đó theo các chuẩn mực đạo đức đã lỗi thời, cải tạo lối sống theo đạo đức đó góp phần tạo nên những lối sống theo các chuẩn mực đạo đức mới, phù hợp hơn với tiến bộ xã hội.

1.5.4. Lối sống theo chuẩn mực phong tục, tập quán

Lối sống theo phong tục, tập quán là lối sống mà ý thức và hành vi của các cá nhân dựa trên các chuẩn mực của phong tục tập quán, tức là dựa trên hệ thống các quy tắc, yêu cầu, đòi hỏi được xác lập nhằm củng cố những mẫu mực giao tiếp, ứng xử trong các cộng đồng người, các quy tắc sinh hoạt công cộng lâu đời của con người, được hình thành qua quá trình lịch sử lặp đi, lặp lại nhiều lần, trở thành thói quen trong lao động, cuộc sống và sinh hoạt hằng ngày của các cộng đồng xã hội.

Lối sống theo phong tục tập quán và lối sống theo pháp luật có mối quan hệ hữu cơ với nhau. Phong tục, tập quán xuất hiện từ khi chưa xuất hiện nhà nước và pháp luật, vì vậy nhiều phong tục tập quán trở thành luật tục, ăn sâu, bén rễ rất bền chặt trong nhân dân và có sức mạnh hơn cả những đạo luật. Nhiều thuần phong mỹ tục rất cần thiết cho đạo lý làm người, giữ gìn trật tự, kỷ cương xã hội. Khi nhà nước xuất hiện, nhà nước đã tìm cách vận dụng các phong tục, tập quán để phục vụ cho lợi ích của mình, thay đổi nội dung của chúng cho phù hợp, thừa nhận và nâng cấp chúng thành các quy phạm pháp luật. Như vậy, lối sống theo phong tục, tập quán là một nguồn quan trọng để hình thành lối sống theo pháp luật.

1.5.5. Lối sống theo chuẩn mực thẩm mỹ

Lối sống theo thẩm mỹ chính là lối sống theo chuẩn mực thẩm mỹ, chuẩn mực đó là hệ thống các quy tắc, yêu cầu, đòi hỏi về mặt thẩm mỹ đối với hành vi xã hội của con người, tuân theo những quan điểm, quan niệm đang được phổ biến, thừa nhận trong xã hội về cái đẹp, cái xấu, cái bi, cái hài, cái anh hùng, cái tuyệt vời, được xác lập trong các quan hệ thẩm mỹ, trong hoạt động sáng tạo nghệ thuật, trong lối sống và sinh hoạt của cá nhân và các nhóm xã hội.

Lối sống theo thẩm mỹ và lối sống theo pháp luật có sự tác động qua lại lẫn nhau. Lối sống theo thẩm mỹ đòi hỏi các bộ luật, đạo luật được ban hành phải phù hợp với các giá trị, chuẩn mực thẩm mỹ đang phổ biến trong xã hội thì mới dễ dàng được nhân dân tuân thủ và thực hiện Lối sống theo pháp luật với sức mạnh

cưỡng chế của nó nên đã góp phần củng cố, bảo vệ lối sống theo thẩm mỹ tiến bộ, phù hợp; đồng thời, loại bỏ những quy tắc thẩm mỹ đã lạc hậu và xây dựng những chuẩn mực thẩm mỹ mới tương ứng với lối sống văn minh, hiện đại và hợp pháp.

Chương 2

THỰC TRẠNG LỐI SỐNG THEO PHÁP LUẬT TRONG XÃ HỘI VIỆT NAM

1.1. Quá trình hình thành và phát triển lối sống theo pháp luật ở Việt Nam

1.1.1. Lối sống theo pháp luật ở Việt Nam trong thời kỳ phong kiến

"Lối sống theo pháp luật" hình thành song song cùng với sự hình thành của "pháp luật". Có thể nói rằng pháp luật xuất hiện đầu tiên ở Việt Nam đó là thời kỳ Bắc thuộc. Tuy nhiên, lối sống theo pháp luật dường như chỉ tồn tại rất ít ở những kẻ bán nước, hèn nhác. Phải đến khi nhà nước Đại Việt thời Lê Sơ ra đời với hệ thống pháp luật tương đối hoàn chỉnh và được thực hiện một cách nghiêm minh, tạo nên sức mạnh kỷ cương thì chúng ta có thể khẳng định đây là thời kỳ mà "lối sống theo pháp luật" hay chính là sự khởi nguồn của lối sống theo pháp luật bắt nguồn từ đây.

1.1.2. Khái quát quá trình hình thành và phát triển của lối sống theo pháp luật ở Việt Nam từ năm 1945 đến nay

*** Từ năm 1945 đến năm 1975**

Ngày 09/11/1946, Quốc hội đã họp và thông qua Hiến pháp đầu tiên của nước Việt Nam dân chủ cộng hòa. Việc bước đầu xây dựng được hệ thống pháp luật của Nước Việt Nam dân chủ cộng hòa nhằm ổn định xã hội có một vai trò vô cùng lớn lao trong việc xây dựng lối sống theo pháp luật của người dân Việt Nam thời kỳ này bởi hệ thống pháp luật chính là cơ sở hiến định của quá trình xây dựng lối sống theo pháp luật.

*** Từ năm 1975 đến nay**

Từ năm 1975 đến 1985 một làn sóng người Việt di cư sang Mỹ, phương Tây và các miền đất mới. Kinh tế, xã hội, văn hóa của đất nước... đều trở nên kiệt quệ. Thời kỳ bao cấp cứng nhắc đã kéo tụt đất nước vốn đã đói nghèo

xuống hằm sâu của sự bế tắc... Trong thời kỳ này, dường như việc xây dựng một cuộc sống ổn định còn là điều mơ ước của triệu triệu người dân, hướng chỉ nói đến việc xây dựng lối sống theo pháp luật. Phải đến năm 1986, khi Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VI của Đảng Cộng sản Việt Nam diễn ra, chúng ta mới có hướng đi mới cho dân tộc. Bởi đây là Đại hội mở đầu công cuộc đổi mới đưa đất nước đi lên chủ nghĩa xã hội. Và cũng từ đây, việc xây dựng hệ thống pháp luật, hay xây dựng ý thức pháp luật, xây dựng lối sống theo pháp luật mới thực sự có con đường rõ ràng.

1.2. Thực trạng lối sống theo pháp luật trong xã hội Việt Nam hiện nay

1.2.1. Thực trạng chung của lối sống theo pháp luật ở Việt Nam trong quá trình xây dựng nền kinh tế thị trường, công nghiệp hoá, hiện đại hoá và mở cửa, hội nhập quốc tế

Những sự thay đổi tích cực của lối sống theo pháp luật:

- Ở cấp độ xây dựng pháp luật, các văn bản pháp luật ngày càng giữ vai trò quan trọng trong quản lý xã hội

- Nhu cầu có một hệ thống pháp luật có chất lượng gắn liền với nhu cầu và khả năng tuân thủ pháp luật của người dân. Sự tuân thủ pháp luật của người dân bây giờ cũng không còn máy móc, thụ động như trước kia mà ngày càng chủ động và có ý thức rõ rệt, thái độ tôn trọng pháp luật ở một mức độ nhất định đã được nâng cao hơn

- Mở cửa hội nhập quốc tế tạo điều kiện thuận lợi cho người dân học tập lối sống theo pháp luật của các nước tiên tiến.

Song, bên cạnh những thành tựu, tiến bộ đã đạt được, lối sống theo pháp luật ở Việt Nam hiện nay vẫn còn có những hạn chế như sau:

- Pháp luật vẫn còn mang nặng ý chí chủ quan của người xây dựng nó và vì thế mà nhiều khi xa rời thực tiễn. Sự tham gia của người dân vào quá trình xây dựng pháp luật còn hạn chế.

- Việc thực thi pháp luật còn nửa vời, còn thỏa hiệp, chưa thực sự nghiêm minh, mang tính vận động theo hướng có lợi cho lợi ích cục bộ, cá nhân, làm méo mó vai trò của pháp luật và pháp luật không đạt được mục tiêu điều chỉnh của mình.

- Những ứng xử thiếu minh bạch và không thể tiên liệu trước của những người áp dụng pháp luật làm ảnh hưởng đến môi trường kinh doanh và đầu tư.
- Còn tồn tại tư tưởng chưa coi pháp luật như tài sản chung của xã hội.
- Tâm lý đám đông dường như đang là yếu tố chi phối cách ứng xử với pháp luật của một bộ phận lớn dân cư.
- Một bộ phận nhỏ dân cư trên thực tế vẫn còn tồn tại tư tưởng lợi dụng pháp luật, chống đối pháp luật và sống không tuân theo pháp luật.
- Sự chênh lệch về nhận thức và lối sống theo pháp luật giữa các vùng miền là tương đối khác biệt. Sự chênh lệch này do rất nhiều nguyên nhân nhưng chủ yếu là do trình độ về dân trí giữa các vùng miền quá khác biệt.

1.2.2. Thực trạng của lối sống theo pháp luật ở Việt Nam hiện nay của một số đối tượng dân cư

1.2.2.1. Thực trạng lối sống theo pháp luật của đội ngũ công chức

Mặc dù đào tạo, bồi dưỡng kiến thức pháp luật và quản lý nhà nước là nội dung được quan tâm, song do các nguyên nhân khác nhau mà nhận thức, trình độ hiểu biết về pháp luật của cán bộ, công chức còn chưa đáp ứng yêu cầu. Hệ quả là công tác tham mưu, xây dựng chính sách, pháp luật còn hạn chế. Những vấn đề mang tính lý luận chưa thể coi là thể mạnh ngay cả của cán bộ, công chức các cơ quan trung ương tham gia trực tiếp vào công tác lập pháp, lập quy.

Bản thân cán bộ, công chức trong các cơ quan xây dựng, thực thi và bảo vệ pháp luật còn chưa thực sự có niềm tin sâu sắc vào pháp luật, vào sức mạnh của pháp luật, chưa nói đến việc truyền niềm tin đó cho người dân, doanh nghiệp. Không những thế, còn có sự bất chấp pháp luật và các giá trị đạo đức để đạt được mục đích cá nhân, kể cả từ việc tuyển dụng, thăng tiến và còn các biểu hiện tiêu cực khác trong quan hệ với nhân dân. Nói cách khác, hành vi bất hợp pháp của cán bộ, công chức, trong một số trường hợp, không phải chỉ do yếu kém về trình độ mà đôi khi là biểu hiện coi thường, lợi dụng hay cố ý làm trái pháp luật. Mà như vậy thì không thể nói tới việc xây dựng và phát triển lối sống theo pháp luật, lối sống có văn hóa trong xã hội được.

Kỹ năng, trình độ xây dựng và áp dụng pháp luật của cán bộ, công chức chưa đáp ứng yêu cầu. Điều này thể hiện ở chất lượng của các văn bản pháp luật là sản

phẩm có sự tham gia của cán bộ, công chức, ở mức độ hài lòng của người dân vào các dịch vụ do Nhà nước cung cấp và tình trạng khiếu nại, khiếu kiện của nhân dân.

Tình trạng tham nhũng cũng như các vi phạm pháp luật khác trong đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức nhà nước có xu hướng gia tăng cả về số vụ việc và tính chất, mức độ nghiêm trọng của vụ việc.

1.2.2.2. Thực trạng lối sống theo pháp luật của đội ngũ thanh thiếu niên

Trong những năm gần đây, số vụ và số lượng người chưa thành niên vi phạm pháp luật và phạm tội có chiều hướng ngày càng gia tăng. Tính chất, mức độ vi phạm pháp luật, đặc biệt là tội phạm hình sự do người chưa thành niên thực hiện ngày càng nghiêm trọng. Nếu như những năm 2000 trở về trước, người chưa thành niên thường thực hiện các hành vi trộm cắp, gây rối trật tự công cộng, cố ý gây thương tích không gây nguy hại lớn, thì những năm gần đây tính chất, mức độ của tội phạm lại nguy hiểm hơn vượt quá giới hạn của độ tuổi người chưa thành niên như: hình thành các băng nhóm tội phạm có tổ chức, có cơ cấu chặt chẽ. Thực hiện các hành vi phạm tội: giết người (con giết cha mẹ, cháu giết ông bà); cướp tài sản có sử dụng vũ khí nóng; hiếp dâm; mua bán, sử dụng trái phép các chất ma túy. Sự gia tăng về số lượng, mức độ vi phạm pháp luật của người chưa thành niên có sự khác nhau giữa các địa phương, theo đó tỷ lệ tăng nhiều nhất chủ yếu tập trung ở các thành phố lớn.

Tại các trường học, mặc dù là nơi giáo dục nhân cách, tri thức cho thế hệ trẻ, nhưng dưới tác động của nền kinh tế thị trường và cơ chế mở cửa và do nhiều nguyên nhân khác, hành vi lệch chuẩn của thanh thiếu niên trong nhà trường vẫn ngày càng có xu hướng tăng lên. Một số hành vi vi phạm pháp luật của học sinh, sinh viên khiến gia đình và xã hội lo lắng như: vi phạm giao thông, đua xe trái phép, bạo lực nhà trường, quay clip sex tung lên mạng, quay cóp bài, mua điểm, cờ bạc, nghiện rượu, trong gia đình trẻ em thiếu kính trên nhường dưới, không vâng lời cha mẹ, người lớn... Một số hành vi lệch chuẩn khác về mặt đạo đức như: sống hưởng thụ, chạy theo đồng tiền, xa hoa, lãng phí, lười lao động và học tập, thiếu ý thức rèn luyện, không dám đấu tranh với cái sai, thờ ơ vô cảm, vị kỷ... cũng ngày càng nhiều hơn ở đối tượng còn ngồi trên ghế nhà trường. Những phẩm chất xấu ấy là kết quả sự giáo dục không đồng bộ giữa gia đình, nhà trường và xã hội. Vấn đề giáo dục đạo đức, lối sống trong bộ phận học sinh - sinh viên hiện nay cũng là vấn đề rất đáng được quan tâm.

1.2.2.3. Thực trạng lối sống theo pháp luật của người dân nông thôn

Ý thức pháp luật của người nông dân còn thấp, họ chưa thấy được tầm quan trọng của pháp luật đối với bản thân họ. Theo một cuộc điều tra xã hội học thì có tới 90% người dân ở nông thôn không hiểu biết pháp luật. Chính sự không hiểu biết của họ sẽ làm cho họ có thể bị lợi dụng để làm những việc làm phi pháp mà họ không hay biết. Vấn nạn này xảy ra rất nhiều ở các vùng đồng bào dân tộc ít người có cuộc sống nghèo khó, chính sự nghèo khó cộng với việc không hiểu biết pháp luật nên họ dễ bị các đối tượng xấu lợi dụng để làm những việc làm trái pháp luật như buôn bán, vận chuyển ma túy...

1.3. Một số nguyên nhân dẫn đến thực trạng lối sống theo pháp luật ở Việt Nam hiện nay

Thứ nhất, xuất phát từ những hạn chế về hệ thống pháp luật (đặc biệt là vấn đề chất lượng điều chỉnh các quan hệ xã hội của pháp luật)

Thứ hai, xuất phát từ ý thức pháp luật của người dân còn chưa cao, đặc biệt là việc nhận thức pháp luật và thái độ của người dân đối với pháp luật.

Thứ ba, nguyên nhân từ phía các cơ quan nhà nước trong quá trình giám sát, kiểm tra việc thực hiện pháp luật của các cán bộ, công chức, viên chức; vai trò của nhà nước trong hoạt động tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật tới đông đảo nhân dân trên phạm vi cả nước.

Chương 3

CÁC QUAN ĐIỂM, BIỆN PHÁP XÂY DỰNG, PHÁT TRIỂN LỐI SỐNG THEO PHÁP LUẬT Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

1.1. Những yêu cầu, định hướng và mục tiêu xây dựng, phát triển lối sống theo pháp luật trong điều kiện hiện nay của nước ta

Bên cạnh những thành tựu xây dựng pháp luật và củng cố pháp chế, thực tiễn cho thấy tình hình vi phạm các yêu cầu của pháp chế vẫn còn nhiều. Từ thực tế đó của cuộc sống thì yêu cầu xây dựng một lối sống theo pháp luật là hết sức cần thiết và là đòi hỏi khách quan của đời sống xã hội.

Lối sống theo pháp luật là một trong những yêu cầu, đòi hỏi của đất nước ta trong quá trình xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa

đồng thời cũng là điều kiện quan trọng để Việt Nam có thể vững bước tham gia vào sân chơi chung của thế giới (WTO).

Nền kinh tế thị trường, nhà nước pháp quyền và hội nhập quốc tế sâu rộng ngày càng đặt ra yêu cầu phải tăng cường, thay đổi pháp luật cho phù hợp trên những mức độ và sắc thái mới.

Xây dựng lối sống theo pháp luật thời kỳ đổi mới cần hướng đến mục tiêu cơ bản là hoàn thiện quá trình xây dựng lối sống theo pháp luật đảm bảo cho pháp luật có tác động tích cực đến tiến trình đổi mới của Việt Nam, cụ thể là tác động đến ứng xử của các chủ thể pháp luật trong toàn bộ quá trình xây dựng, ban hành pháp luật, áp dụng pháp luật và thực thi pháp luật. Quyết tâm bảo đảm tính hiệu quả và nghiêm minh của hệ thống pháp luật cũng cần được củng cố trong tất cả các quá trình này.

Mục tiêu cơ bản trên có thể đạt được thông qua các mục tiêu cụ thể sau đây:

- Xây dựng lối sống theo pháp luật để phục vụ cho quá trình dân chủ hóa xã hội, trong đó pháp luật được coi là công cụ pháp lý chung cho tất cả các chủ thể trong xã hội, những nhà quản lý sử dụng pháp luật làm công cụ quản lý, còn các đối tượng bị quản lý thì sử dụng pháp luật làm thước đo ứng xử cho các hành vi của mình.

- Xây dựng lối sống theo pháp luật phải phù hợp với nền kinh tế thị trường, nhà nước pháp quyền và hội nhập quốc tế. Trong đó; pháp luật phải trở thành chuẩn mực chung được thừa nhận và tôn trọng rộng rãi trong xã hội; pháp luật phải đi vào cuộc sống và đóng vai trò củng cố, hỗ trợ thực hiện các mục tiêu của đổi mới, trọng tâm là đổi mới kinh tế; pháp luật cũng phải được coi là chuẩn mực ứng xử, là công cụ bảo vệ cho các chủ thể trong quá trình hội nhập.

- Xây dựng lối sống theo pháp luật phải phù hợp với nền văn hóa Việt Nam. Văn hóa trong lối sống của con người Việt Nam luôn bắt nguồn từ truyền thống dân tộc là nhân đạo, vì con người. Do vậy, trong các chuẩn mực pháp luật ở Việt Nam phải có sự tôn trọng và bảo đảm việc thực hiện các quyền của con người.

- Xây dựng lối sống theo pháp luật phải tạo ra môi trường thuận lợi để khuyến khích, nuôi dưỡng và thúc đẩy mọi năng lực sáng tạo của mỗi người, cộng đồng.

- Xây dựng lối sống theo pháp luật nhằm củng cố tinh thần đoàn kết dân tộc, yêu nước, đoàn kết toàn dân, yêu chủ nghĩa xã hội và tinh thần quốc tế chân chính.

1.2. Những điều kiện và môi trường để xây dựng lối sống theo pháp luật

1.2.1. Về kinh tế

Nền kinh tế - xã hội phát triển năng động, bền vững sẽ là điều kiện thuận lợi cho hoạt động xây dựng lối sống theo pháp luật, tác động tích cực tới việc nâng cao hiểu biết pháp luật, ý thức pháp luật của các tầng lớp xã hội, từ đó góp phần phát triển lối sống theo pháp luật sâu rộng hơn trong xã hội. Ngược lại, nền kinh tế - xã hội chậm phát triển, kém năng động và hiệu quả sẽ có thể ảnh hưởng tiêu cực tới việc thực hiện lối sống theo pháp luật của các chủ thể pháp luật. Yếu tố kinh tế là nền tảng của sự nhận thức, hiểu biết pháp luật và thực hiện pháp luật nên có tác động mạnh mẽ tới lối sống theo pháp luật của các chủ thể pháp luật.

1.2.2. Về chính trị

Yếu tố chính trị có ảnh hưởng mạnh mẽ tới việc thực hiện lối sống theo pháp luật của các chủ thể pháp luật, đặc biệt là các cá nhân, cơ quan nhà nước có thẩm quyền áp dụng pháp luật. Môi trường chính trị - xã hội ổn định, phát triển bền vững chính là điều kiện thuận lợi để xây dựng và phát triển lối sống theo pháp luật, vì nó củng cố ý thức và niềm tin chính trị của cán bộ, đảng viên và quần chúng nhân dân đối với sự lãnh đạo của Đảng, gia tăng lập trường chính trị - tư tưởng của các cá nhân có thẩm quyền áp dụng pháp luật.

1.2.3. Về pháp luật

Yếu tố pháp luật, theo nghĩa rộng, là tổng thể các yếu tố tạo nên đời sống pháp luật của xã hội ở từng giai đoạn phát triển nhất định, bao gồm hệ thống pháp luật, các quan hệ pháp luật, ý thức pháp luật, văn hóa pháp luật, pháp chế và hiệu quả của pháp luật... Bản thân pháp luật được sinh ra là để điều chỉnh các quan hệ xã hội, là cơ sở để các chủ thể thực hiện pháp luật, sống và làm việc theo pháp luật. Và như vậy, có thể nói pháp luật là môi trường, là điều kiện quan trọng nhất để xây dựng và phát triển lối sống theo pháp luật.

1.2.4. Về giáo dục - văn hóa - lối sống

Lối sống theo pháp luật phải được hình thành từ mỗi cá nhân với sự hiểu biết của họ và vì vậy lối sống đó phụ thuộc rất nhiều vào trình độ của

mỗi cá nhân trong xã hội. Điều này cũng khẳng định rằng một nền giáo dục quốc dân căn bản và chất lượng là điều kiện vô cùng quan trọng trong quá trình hình thành phát triển lối sống theo pháp luật. Cùng với nền giáo dục tốt, nền văn hóa và lối sống cũng là điều kiện môi trường tác động sâu sắc đến việc xây dựng phát triển lối sống theo pháp luật.

1.3. Quan điểm, giải pháp xây dựng, phát triển lối sống theo pháp luật trong điều kiện hiện nay ở Việt Nam

1.3.1. Một số quan điểm xây dựng, phát triển lối sống theo pháp luật trong điều kiện hiện nay ở Việt Nam

Một là, kế thừa và phát huy, phát triển những giá trị của lối sống theo pháp luật, văn hóa của các dân tộc Việt Nam bảo đảm tính dân tộc, hiện đại và nhân văn trong điều kiện xây dựng nhà nước pháp quyền và hội nhập quốc tế. *Hai là*, khắc phục những hạn chế trong lối sống theo pháp luật, những thói quen lỗi thời, không còn phù hợp với điều kiện hiện nay còn tồn tại ở các dân tộc khác nhau trên đất nước Việt Nam. Kiên quyết bài trừ hiện tượng mê tín, dị đoan, những hủ tục lạc hậu ra khỏi đời sống xã hội, đặc biệt là ở các vùng đồng bào dân tộc ít người, vùng sâu, vùng xa. *Ba là*, bổ sung, hoàn thiện những khuyến khích trong lối sống theo pháp luật của các tầng lớp dân cư cho phù hợp với nhu cầu, đòi hỏi của nhà nước pháp quyền và quá trình hội nhập quốc tế hiện nay.

1.3.2. Những giải pháp cơ bản xây dựng lối sống theo pháp luật trong điều kiện hiện nay ở Việt Nam

1.3.2.1. Những giải pháp nâng cao chất lượng và hiệu quả của hoạt động xây dựng pháp luật và đưa pháp luật vào cuộc sống

Thứ nhất, tăng cường công tác thẩm tra các dự án luật. *Thứ hai*, tăng cường vai trò, trách nhiệm của các chủ thể tham gia hoạt động xây dựng pháp luật. *Thứ ba*, xây dựng hệ thống pháp luật đạt tiêu chuẩn, đặc biệt chú trọng xây dựng văn bản pháp luật có chất lượng. *Thứ tư*, nâng cao ý thức pháp luật, hình thành thói quen "sống và làm việc theo pháp luật" trong các chủ thể pháp luật. *Thứ năm*, tăng cường vai trò, trách nhiệm của các cơ quan chức năng và nâng cao ý thức pháp luật nghề nghiệp của những người có thẩm quyền áp dụng pháp luật. *Thứ sáu*, đẩy mạnh công tác phổ biến, tuyên truyền, giáo dục pháp luật cho các tầng lớp nhân dân. *Thứ bảy*, phòng chống

hành vi sai lệch chuẩn mực pháp luật, không khoan nhượng trước các hành động tiêu cực và các hành vi vi phạm pháp luật trong xã hội. *Thứ tám*, nâng cao hiệu quả pháp luật, hài hòa cơ chế điều chỉnh pháp luật với điều chỉnh xã hội bằng các loại quy phạm xã hội khác.

1.3.2.2. Những giải pháp nhằm xây dựng môi trường văn hóa, lối sống theo tinh thần pháp quyền

Trong những giải pháp này, chúng ta cần nhấn mạnh đến một số biện pháp nhằm loại bỏ những rào cản gây khó khăn cho việc thực hiện đúng đắn pháp luật, đi ngược lại lối sống có văn hóa, lối sống theo pháp luật:

- Tại khu vực nông thôn, miền núi, chúng ta cần phải loại bỏ những phong tục, tập quán cổ hủ, lạc hậu còn tồn tại như: tục tảo hôn, hôn nhân cận huyết..., hay việc tổ chức hội hè, đình đám, ma chay, giỗ chạp nhiều lúc, nhiều nơi còn công kênh, tốn kém và lãng phí.

- Tại các đô thị, chính quyền các cấp cần áp dụng triệt để các giải pháp quản lý, tạo công ăn việc làm, đưa vào trung tâm giáo dục, trại cải tạo, trung tâm từ thiện... các đối tượng ngoài lề xã hội

- Triển khai trên cả nước các biện pháp phòng, chống có hiệu quả lối sống thực dụng, ích kỷ đang có chiều hướng gia tăng đặc biệt là trong lớp trẻ.

Song song với việc áp dụng một số biện pháp loại bỏ những rào cản gây khó khăn cho việc thực hiện đúng đắn pháp luật, toàn Đảng, toàn dân ta phải tích cực tiến hành các giải pháp nhằm xây dựng môi trường văn hóa - lối sống "đẹp" trong xã hội như sau: *Một là*, tiếp tục xây dựng nền văn hóa tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, bảo tồn, phát huy giá trị các di sản văn hóa truyền thống, cách mạng; *hai là*, bảo tồn, phát huy bản chất, lối sống tốt đẹp của dân tộc, tiếp thu có chọn lọc những giá trị văn minh của lối sống nhân loại; *ba là*, giáo dục các giá trị văn hóa pháp luật, giá trị đạo đức truyền thống, xây dựng và phổ biến lối sống lành mạnh, tiến bộ trong đó đặc biệt nhấn mạnh đến lối sống theo pháp luật cho các tầng lớp nhân dân trong xã hội; *bốn là*, xây dựng và nhân rộng tấm gương điển hình về lối sống theo pháp luật trong xã hội của cá nhân, gia đình, tập thể; *năm là*, mở rộng các loại hình hoạt động vui chơi, giải trí lành mạnh, tiến bộ cho các tầng lớp nhân dân.

1.3.2.3. Giải pháp củng cố và phát triển nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, giải quyết một cách căn bản các yếu tố: Lao động, nghề nghiệp và lợi ích

Để góp phần phát triển kinh tế đất nước, mỗi tổ chức cơ quan, doanh nghiệp, mỗi cá nhân chúng ta cần chung tay với Nhà nước tập trung thực hiện 10 giải pháp phát triển kinh tế. Cùng với việc thực hiện 10 giải pháp phát triển kinh tế trên, Nhà nước cần nhanh chóng xây dựng và hoàn thiện các quy định pháp luật để ghi nhận những yêu cầu khách quan của việc phát triển nền kinh tế thị trường, tạo lập hành lang pháp lý cho các hoạt động kinh tế đất nước, đồng thời xây dựng cơ chế thực thi pháp luật hiệu quả trong các hoạt động kinh tế. Song song với đó, Đảng, Nhà nước và toàn dân phải chung tay giải quyết tốt các vấn đề về lao động, nghề nghiệp và lợi ích.

1.3.2.4. Giải pháp cải cách thể chế chính trị và định hướng giáo dục tư tưởng, lối sống của Đảng và Nhà nước ta

Thứ nhất, đẩy mạnh việc xây dựng, hoàn thiện thể chế nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân.

Thứ hai, thực hiện dân chủ, công khai, minh bạch hóa các hoạt động nhà nước và xã hội tạo điều kiện để nhân dân tích cực tham gia vào đời sống nhà nước và xã hội.

KẾT LUẬN

Tóm lại, khi đất nước ta bước vào quá trình hội nhập sâu rộng trên mọi mặt thì hòa nhập chứ không hòa tan đó là phương châm, là nguyên tắc, là yêu cầu để chúng ta hội nhập về mọi phương diện trong đó có lối sống đối với cộng đồng và khu vực. Như vậy, "lối sống theo pháp luật" trong điều kiện hiện nay của nước ta lại càng có vai trò ý nghĩa đặc biệt, nó "thấm sâu vào mọi lĩnh vực hoạt động của con người". Đặc biệt "sống và làm việc theo pháp luật" là xu hướng vận động và phát triển của xã hội đương đại và tương lai, là tính tất yếu của một xã hội phát triển.

Lối sống theo pháp luật là một dạng lối sống trong xã hội mà bất cứ một xã hội phát triển ổn định bền vững luôn hướng tới. Lối sống theo pháp luật gắn

liên với từng hoạt động của cá nhân, tổ chức và của nhà nước trên mọi phương diện của đời sống chính trị, kinh tế, xã hội, kỷ cương... Có thể khẳng định, lối sống theo pháp luật như là một bức tranh rõ nét nhất phản ánh hệ thống pháp luật hiện hành, ý thức trình độ hiểu biết pháp luật của người dân và vấn đề thực hiện pháp luật trong cuộc sống. Vì vậy, "lối sống theo pháp luật" luôn là một vấn đề khoa học pháp lý được các nhà khoa học, những người làm luật quan tâm nghiên cứu trên cơ sở lý luận cũng như thực tiễn. Về mặt lý luận, "lối sống theo pháp luật" là một phạm trù của khoa học pháp lý, làm sáng tỏ phạm trù này không những là tạo ra cơ sở cho việc tiếp tục nghiên cứu về vấn đề hiện thực hóa pháp luật trong cuộc sống với những phương pháp tiếp cận khác nhau trong những thời kỳ lịch sử khác nhau; mà còn làm sáng tỏ những khía cạnh của các phạm trù pháp lý cơ bản khác như cơ chế điều chỉnh pháp luật, xây dựng pháp luật, ý thức pháp luật, hành vi pháp luật... trong mối quan hệ tổng hòa với "lối sống theo pháp luật", với văn hóa pháp lý. Vì vậy, khi nghiên cứu để xây dựng "lối sống theo pháp luật" trên cơ sở lý luận vừa phải thấy được tính khái quát vừa phải thấy được tính cụ thể, lối sống theo pháp luật vừa là cái chung, vừa là cái riêng, khi nghiên cứu chúng ta phải so sánh với nhiều lối sống theo các chuẩn mực xã hội khác, ngoài ra lối sống theo pháp luật rất dễ bị đồng nhất, có sự nhầm lẫn với văn hóa pháp lý. Về mặt thực tiễn, như chúng ta đã biết, lối sống theo pháp luật là một vấn đề thuộc ý thức của con người bởi vậy việc đưa ra những nhận định hay đánh giá về lối sống theo pháp luật chỉ mang tính tương đối. Và do thuộc vấn đề ý thức nên chúng ta không thể đưa ra những đánh giá trực tiếp về quá trình hiện thực nó giống như việc đánh giá tăng trưởng kinh tế, trình độ dân trí,... Việc đánh giá thực trạng lối sống theo pháp luật buộc phải thông qua một số các tiêu chí nhất định như thông qua hệ thống pháp luật; thông qua tình hình thực hiện pháp luật; ý thức pháp luật của các tầng lớp nhân dân. Từ những đánh giá đó, khi nghiên cứu, chúng ta phải lý giải được nguồn gốc, các nhân tố ảnh hưởng, điều kiện môi trường, tìm ra giải pháp xây dựng và phát triển "lối sống theo pháp luật".

Cụ thể trong luận văn, trên cơ sở tìm hiểu và làm sáng tỏ các vấn đề lý luận về "lối sống theo pháp luật", luận văn ứng dụng những vấn đề lý luận đó để đánh giá, phân tích những mặt cơ bản, những tồn tại phổ biến trong thực trạng "lối sống

theo pháp luật" ở nước ta hiện nay, từ đó đưa ra những giải pháp cơ bản nhằm hoàn thiện hệ thống pháp luật, phát huy lối sống "đẹp" trong cộng đồng dân cư, nâng cao ý thức sự hiểu biết pháp luật cho mọi công dân, nhân rộng các hành vi tích cực, hợp pháp đấu tranh chống các hiện tượng tiêu cực, hạn chế hành vi vi phạm pháp luật, loại bỏ các những nhân tố cản trở quá trình xây dựng phát triển lối sống theo pháp luật ra khỏi đời sống xã hội tiến tới xây dựng, phát triển lối sống theo pháp luật trở thành lối sống chủ đạo, lối sống truyền thống của dân tộc ta.

Tuy nhiên, do sự phức tạp về mặt lý luận và sự đa dạng, phong phú về mặt thực tiễn của "lối sống theo pháp luật" nên nghiên cứu đưa ra các giải pháp toàn diện để xây dựng "lối sống theo pháp luật" một cách hiệu quả là một công việc hết sức khó khăn, các giải pháp đưa ra để xây dựng "lối sống theo pháp luật" khó có thể phù hợp hoàn toàn với những biến động phức tạp của xã hội, của kinh tế, của pháp luật. Chính vì vậy, trong khuôn khổ một luận văn thạc sĩ không thể đề cập hết tất cả các nội dung, khía cạnh, thực trạng, giải pháp của vấn đề "xây dựng lối sống theo pháp luật" một cách toàn diện, hệ thống, hiệu quả cao được.

Nhưng như chúng ta đã biết, các giải pháp đưa ra nhằm xây dựng phát triển lối sống theo pháp luật nếu được thực hiện triệt để sẽ góp phần không nhỏ cho công cuộc xây dựng nhà nước pháp quyền, công cuộc công nghiệp hóa, hiện đại hóa, hội nhập quốc tế của nước ta như: hoàn thiện hệ thống pháp luật hiện hành; tăng cường pháp chế; đưa pháp luật lên lời vào từng sinh hoạt, nếp sống nếp nghĩ của người dân... Và vì vậy, xây dựng "lối sống theo pháp luật" trong điều kiện hiện nay của nước ta là một quá trình bền bỉ, lâu dài và đòi hỏi sự tham gia của Đảng Nhà nước, của tất cả các thành viên trong xã hội.

Là một người công dân của nước Việt Nam, là lớp thế hệ trẻ sinh ra và lớn lên trong thời kỳ đất nước đổi mới, bản thân tôi thiết nghĩ: cá nhân tôi, cá nhân mỗi người dân Việt Nam điều cấp thiết đầu tiên hiện nay là hãy trau dồi kiến thức, tự xây dựng cho mình một ý thức pháp luật cao, biết vươn lên với lối sống tích cực, văn minh, tiến bộ, chấp hành đúng quy định của pháp luật để chung tay với nhà nước cùng xây dựng "lối sống theo pháp luật", góp phần xây dựng Nhà nước pháp quyền, xây dựng một môi trường sống lành mạnh, ở đó những nhu cầu, lợi ích chính đáng của người dân được đảm bảo, quyền dân chủ được đề cao, kinh tế - xã hội - văn hóa phát triển bền vững, phồn thịnh.